

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Til søknad om konsesjon for bygging av Fjerdingelva kraftverk i Grong Namdal Kraft AS Fylkesmannens uttalelse

Det vises til oversendelse av 11.06.13 med søknad om bygging av Fjerdingelva kraftverk.

Bakgrunn

Namdal Kraft AS søker om konsesjon til å bygge småkraftverk i Grong kommune.

Fjerdingelva er en del av Namsenvassdraget og planlagt utnyttet nedbørsfelt er ca 48 km². Kraftverket på kote 160 m planlegges med et fall fra inntaksdam på kote 249 m i Fjerdingelva og kote 260 m i Steinåa.

Vannrør mellom inntaksdammer og kraftstasjon vil bli hhv 2200 m og 1600 m og graves ned. Med en installert effekt på ca 5 MW er produksjonen beregnet til ca 14,5 GWh.

Kraftverket knyttes til eksisterende nett ved en ny linje på 1200 m. Det vil videre være behov for nye veier i området på til sammen ca 3.250 m.

Det er foreslått slipp av minstevannføring i sommerhalvåret på hhv. 0,24 m³/s i Fjerdingelva og 0,06 m³/s i Steinåa. I vinterhalvåret foreslås hhv. 0,12 m³/s og 0,04 m³/s.

Det er utarbeidet en miljørapport til konsesjonssøknaden: *Fjerdingelva kraftverk Grong kommune Nord-Trøndelag Virkninger på biologisk mangfold* (Sweco, rapport nr 1, oppdrag nr:579971-5, dato: 21.12.2011).

Rapporten konkluderer bl.a. med at: *"Samlet forventes det middels til liten negativ konsekvens på terrestrisk biologisk mangfold og liten negativ konsekvens på akvatisk biologi"*.

I 2006 ble det gjort en befaring i Fjerdingelva i tilknytting til tidligere kraftplaner fra Ulvig Kjær AS (Rapport 2007 07-05 Allskog). Dette materialet er tatt inn i Sweco's rapport.

Fylkesmannens vurderinger

I større konsesjonssaker for kraftverk har Fylkesmannen i hovedsak tatt utgangspunkt i:

- Utbyggingens betydning for forsyningssikkerheten og den generelle kraftforsyningssituasjonen i Midt-Norge og Nord-Trøndelag.
- Utbyggingens bidrag til fornybar energi.
- Utbyggingens konsekvenser for områder hvor Fylkesmannen er fagmyndighet.

Omsøkte kraftverk er av begrenset størrelse og vi finner ikke behov for å sette dette prosjektet inn i de samme rammer som større prosjekt på de to første punktene.

For det tredje punkt konstateres at det ikke foreligger relevante momenter i forhold til vår sektormyndighet innen fagområdene landbruk og beredskap. Fylkesmannens uttalelser er derfor konsentrert til miljøområdet.

I begrunnelsen for framlagte planer uttales bl.a.:... *"Namdal Kraft ønsker å bygge et småkraftverk i Fjerdingelva. Tiltaket har ikke tidligere vært vurdert etter vannressursloven. Bygging av omsøkte kraftverk vil gi samfunnsmessige fordeler gjennom inntekter til eierne, grunneierne, fallrettighetshavere, kommune, fylkeskommune og staten. I tillegg vil byggingen bidra til den lokale og nasjonale kraftoppdekningen. Tiltaket vil bidra til videreutvikling av lokalsamfunnet. Generelt vil tiltaket styrke næringsgrunnlaget for fallrettighetshaverne, samt bidra til å sikre bosettingen i regionen"....*

Fylkesmannen har konstatert at for enkelte tidligere år har kraftsituasjonen i Trøndelag i perioder vært definert som stram. Denne situasjonen har imidlertid vært gjenstand for bedring de senere år, bl.a. ved nye forsyningslinjer og forsterking av eksisterende nett i regionen.

Nyere statistikk viser videre at strømforbruket både i Midt-Norge og i landet ellers er flatet ut og delvis redusert, jf. *Energiutredningen* (NOU 2012:9). I Nord-Trøndelag er strømforbruket siden 2005 redusert med 9,5 % (jf. *Regional Planstrategi 2012-2016*, NTFK). Samla sett er kraftbalansen i regionen betydelig styrket i forhold til tidligere.

Det er den senere tid også gitt konsesjon til flere nye kraftverk i regionen, herunder Storåselva kraftverk (Snåsa) på ca 70 GWh. Videre er det nå gitt konsesjon til flere store vindkraftanlegg på Namdalskysten/Fosenhalvøya med en samla produksjon på ca 4.000 GWh. Når disse kommer i drift vil det vil bli produsert betydelig mer el-kraft i regionen i forhold til i dag.

Fylkesmannens vurderinger på miljøområdet

Små vassdrag er for tiden utsatt for et betydelig utbyggingspress over hele landet, slik også i Nord-Trøndelag. I tillegg til Fjerdingelva, har NVE ca 40 andre søknader fra Nord-Trøndelag til behandling. Alle unntatt ett er småkraftprosjekt (inntil 10 MW).

Erfaring de senere år har vist at *enkeltvis* innebærer småkraftprosjekt sjelden miljøkonflikter som er så store at NVE avslår konsesjon. Dette kan i neste omgang medføre en "bit for bit-utbygging" med betydelige og uoversiktlige negative miljøkonsekvenser, herunder rødlistearter og for biologisk mangfold.

Samla sett innebærer dette et betydelig utbyggingspress, særlig i Indre Namdal og Namsen, et vassdrag og region som fra før er omfattet av 8 store kraftverksutbygginger fra 50/60-tallet, herunder reguleringer og overføringer av 3 av de 4 største innsjøene i Nord-Trøndelag. Av de 8 store utbyggingene i Namsen ligger 4 i Grong kommune: *Nedre Fiskumfoss*, *Øvre Fiskumfoss*, *Aunfoss*, *Åsmulfoss*. Videre er det bygd/omsøkt tre små kraftverk, *Knutfoss* (1998), *Skletelva* (2012), *Grøndalselva* (2012) (grense til Namsskogan).

Det store antallet omsøkte kraftprosjekter i regionen gir imidlertid konsesjonsmyndighetene også et betydelig handlingsrom for prioritering mellom kraftprosjekt slik at prosjekter med minst miljøkonsekvenser kan prioriteres først.

Vannkraftutbyggingene har samla medført en betydelig miljøbelastning for vassøkologiske systemer og naturverdier knytta til Namsenvassdraget. Ut fra dette vil det ved nye planer være behov for en tilnærming og vurdering i tråd med *Naturmangfoldlovens* rammer.

Naturmangfoldloven er et sentralt regelverk som setter klare føringer for forhold som berører miljøforhold og biologisk mangfold i utbyggingssaker.

Etter *Naturmangfoldlovens* § 7 skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn ved utøving av all offentlig myndighet, herunder konsesjonsbehandling av utbyggingstiltak som her er omsøkt.

- § 8 Kunnskapsgrunnlaget
- § 9 Føre-var-prinsippet
- § 10 Økosystemtilnærming og samlet belastning
- § 11 Tiltakshaver skal dekke kostnadene ved å hindre/begrense skade på naturmangfoldet
- § 12 Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder

Fylkesmannen vil særlig peke på krav til *Økosystemtilnærming og samlet belastning* (§ 10) som uttrykker at: "En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for".

Miljøundersøkelser

For å sikre et tilfredsstillende beslutningsgrunnlag for miljø, skal konsesjonssøknader for småkraftverk (1-10 MW) omfatte en kartlegging av biologisk mangfold, jf. NVE veileder nr: 3/2009 *Kartlegging og dokumentasjon av biologisk mangfold ved bygging av småkraftverk*.

For omsøkte prosjekt (ca 5 MW) er det som nevnt foran utarbeidet en miljørapport til konsesjonssøknaden: *Fjerdingselva kraftverk, Grong kommune, Nord-Trøndelag. Virkninger på biologisk mangfold. Sweco AS. Rapport nr:1, Oppdrag nr: 579971-5*.

Rapporten konkluderer bl.a. med at: "Samlet forventes det middels til liten negativ konsekvens på terrestrisk biologisk mangfold og liten negativ konsekvens på akvatisk biologi".

Til rapporten må bemerkes at en dags befaring (jf. s.7) oppfattes som et tynt faggrunnlag i felt for et såpass stort prosjekt som dette. Videre vil vi bemerke til *feltundersøkelser*, som er brukt som begrep om dagsbefaringen 26.06.11, vanligvis forstås systematiske undersøkelser over en viss periode, mens en dagsbefaring må betraktes som en *enkel sjekkrunde* for å besiktige aktuelle områder og gir sjelden vesentlig ny kunnskap.

Til andre kilder som er oppgitt som grunnlag for miljørapportene, vil vi peke på at de data som ligger i *Naturbase* ofte er basert på enkeltobservasjoner/-registreringer og ikke resultat av metodiske undersøkelser i området, slik også i denne saken.

Ut fra ovenstående kan det reises spørsmål om faggrunnlaget for vedlagte miljørapport, og om dette tilfredsstiller de krav og forutsetninger som er gitt i NVE veileder nr 3/2009.

Utover kommentarene ovenfor har vi følgende merknader til enkelte av berørte fagtema:

Rødlistearter

Strandsnipe (nær truet - NT) er observert i prosjektområdet. Denne arten har en spesiell status siden den er en av Norges vanligste vadefugler, men på grunn av en markert internasjonal bestandsnedgang de siste 15-20 år, er arten tatt inn i rødlista. I rapporten uttales at Loddoholman kan være spesielt godt egnet som hekkelokalitet for arten. Det vises forøvrig til en egen omtale av Loddoholman *verdifulle naturtyper*.

Elvemusling (sårbar - VU). Det er gjennomført undersøkelse av mulig forekomst av arten, men den ble ikke funnet på noen av de undersøkte lokalitetene.

Ål (kritisk truet – CR). Arten er ikke kommentert miljørapporten. Fylkesmannen har heller ikke opplysninger som indikerer at ål kan forekomme i Fjerdingselva.

Fylkesmannen har ingen andre merknader til tema *Rødlistearter*.

Terrestrisk miljø - Verdifulle naturtyper

Bekkekløft

Miljørapporten beskriver ei bekkekløft i Steinåas nedre del samt ei kortere bekkekløft i inntaksområdet. Bekkekløfter er i utgangspunktet viktige naturtyper, men miljørapporten omtaler disse bekkekløftene i Steinåa som grunne, godt ventilerte med stor solinnstråling grunnet lite kantvegetasjon og slak helling. Det er derfor sparsomt med vegetasjon på bergveggene og oppfyller ikke kriteriene for en verdifull naturtype.

Fossesprøytsoner

Det er flere fosser på prosjekstrekningen i Fjerdingselva. Grunnet relativt stor solinnstråling og god ventilasjon har det ikke dannet seg konstant fuktige fossesprøytsoner eller fosse-enger som kjennetegner den verdifulle naturtypen *fossesprøytsone*.

Gråor-heggeskog og høystaudebjørkeskog

I rapporten omtales *Loddoholman* ved inntaksområdet i Fjerdingselva som en flompåvirket elveslette med flere skogkledde holmer (*flommarkskog*) og grusører. Vegetasjonen her klassifiseres som *gråorheggeskog/høystaudebjørkeskog* som begge er *verdifulle naturtyper*. Skogen her har lite innslag av død ved og arealene er små, men området er del av et større dynamisk system under stadig flompåvirkning og har derfor *lokal til regional verdi*.

I rapporten vises det også til et område med *flommarkspåvirket skog* ca. halvveis mellom inntak i Fjerdingselva og kraftstasjonsområdet. Gråor-heggeskogen her har noe innslag av død ved, men dårlig kontinuitet i tresjiktet. Det går et flomløp sør for flommarksskogen. Naturtypen vurderes til å ha *lokal verdi*.

Fylkesmannen mener det i denne saken er av avgjørende betydning for miljøinteressene å bevare *Loddoholman* og naturtypene *flommarkskog* og *gråorheggeskog/høystaudebjørkeskog*. Det betyr at ved en eventuell utbygging må inntaksdammen legges på en så lav kote at den ikke berører *Loddoholman*. En bevaring av *Loddoholman* vil også sikre aktuelle *hekkelasser for Strandsnipe* i området.

Karplanter, moser og lav

Prosjektområdet bærer sterkt preg av skogsdrift og nyplanting, og bare små arealer av influensområdet kan sies å være upåvirket av denne virksomheten. Det er blant annet plantet en amerikansk furuart (vrifuru, *Pinus contorta*) som er en fremmed art i den norske naturen. Arten er oppført på den norske *Svartelista*.

Fylkesmannen har ingen andre merknader til tema *Verdifulle naturtyper*.

Fauna

Fuglefauna

I rapporten er det en artsliste på 14 arter registrerte i området. Dette er etter vår vurdering et svært lavt antall og gjenspeiler trolig ikke det reelle artsmangfoldet i området. Vi gjentar derfor vår merknad ovenfor om at en dags befarings er et tynt faggrunnlag i felt for et slikt prosjekt, og at en slik dagsbefaring sjelden gir vesentlig ny kunnskap.

Strandsnipe (rødlistet nær truet - NT) er omtalt ovenfor.

Fossefall er en av de fugleartene som i sterkest grad blir negativt påvirket av småkraftutbygging (NOF rapport 3-2007). Fossefall ble observert, og det regnes som svært trolig at den hekker på berørte strekninger og har beiteområder både i Fjerdingelva og i Steinåa. Omsøkte kraftutbygging med bortfall/reduert vannføring vil således bety negative konsekvenser for Fossefall. Noe av de negative konsekvensene for hekkplasser kan kompenseres med tiltak som høyere minstevassføring i sommerhalvåret og oppsetting av kunstige reirplasser (jf rapp 3/07).

Sidensvans- observasjonen fra området (2007), og adferd som indikerte hekking, er spesiell. *Sidensvans* er en art med østlig europeisk utbredelse og det er forholdsvis sjelden at arten hekker i Norge og særlig i Midt-Norge. Omsøkte utbygging vil ha imidlertid trolig ha liten betydning for arten dersom den fortsatt hekker i området.

Det er opplyst at det ikke er kjente hekkelokaliteter for rovfugl i prosjektområdet. Fylkesmannen har ingen ny informasjon om hekkeobservasjoner av rovfugl/ugler i området.

Fylkesmannen har ingen andre merknader til fagfeltet *Fuglefauna*.

Pattedyr

Fylkesmannen har ingen merknader til miljørapportens innhold på dette fagfeltet.

Akvatisk miljø - Fisk og ferskvannsorganismer

Namsblank er en truet, relikte laksebestand som kun finnes i øvre deler av Namsenvassdraget. Namsblankens leveområder er halvert etter ca 1950 som følge av kraftutbygginger. Utbredelsen til Namsblanken er godt kjent i hovedelva, men dårlig kjent i sideelvene. Selv om namsblank ikke er påvist i ved prøvafiske (Rikstad 2004 og Thorstad 2009), antas det at det finnes namsblank i Fjerdingelva på den 3 km lange strekningen fra Namsen og opp til vandringshinderet i Svartmyrfossen som ligger ca. 3,5 km nedstrøms prosjektstrekningen.

Ørret finnes både i Steinåa og Fjerdingelva. Ørretbestanden vil bli negativt påvirket av omsøkte utbygging. Det opplyses imidlertid at berørte strekninger har begrenset betydning for ørret og at konsekvensene derfor vil være begrenset.

Fylkesmannen har ingen andre merknader til dette fagfeltet.

Landskap

I miljørapporten uttales at omsøkte prosjekt vil medføre relativt små inngrep ved etablering av kraftledning, inntak, kraftstasjon, to permanente veier langs vannveien og oppsummerer at ingen av inngrepene vil prege landskapet i stor målestokk.

Det vises imidlertid til at *inntaksdammen* i Fjerdingselva vil bli liggende i et naturlandskap som har få inngrep i dag. Her er det i dag aktive naturprosesser der elva graver i terrenget og skaper seg nye løp i et flompåvirket parti. Denne prosessen vil opphøre dersom det etableres en inntaksdam her. Selve damkonstruksjonen vil videre dominere elveløpet på nedstrøms side. Redusert vannføring vil også være negativt for opplevelsesverdien.

Rapporten oppsummerer at påvirkningen for landskap er samlet *middels negativ* og at dette gir *middels negativ konsekvens* for landskap.

Fylkesmannen har ikke andre merknader til dette tema.

INON områder (inngrepsfrie naturområder)

I konsesjonssøknaden opplyses at INON-områder sone 2 (1-3 km fra tyngre tekniske inngrep) vil bli redusert med 5 km², mens 1,5 km² sone 1 (3-5 km fra tyngre tekniske inngrep) vil bli endret til sone 2. *Villmarksområder* (> 5 km fra tyngre tekniske inngrep) vil ikke bli berørt.

Miljørapporten konkluderer med at dette betyr at omsøkte tiltak vil påvirke INON i *liten til middels negativ grad* og at dette gir *liten til middels negativ konsekvens*.

Fylkesmannen mener at bortfall og endring av INON-områder vil være den mest alvorlige miljøkonsekvensen av en utbygging. Dette særlig på bakgrunn av at *bevaring av gjenværende INON-områder er et prioritert nasjonalt miljømål*, noe som er gjentatt i flere stortingsmeldinger, bl.a. i St.meld. nr. 21 (2004–2005) om "Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand". Her uttales bl.a. om inngrepsfrie naturområder: "*Tapet av slike områder må stanses. INON skal fortsatt være et viktig verktøy for å sikre inngrepsfrie områder som er av betydning for blant annet friluftsliv og biologisk mangfold.*"

Fylkesmannen mener at eventuelle senere høringer om nye kraftverk i regionen, bør skje i form av en "samla pakke". Slik vil det bli mulig å vurdere de samla miljøkonsekvensene av nye kraftverksplaner, herunder konsekvensene for INON-områder på en bedre måte enn i dag

Andre miljøinteresser/brukerinteresser

Fylkesmannen har ingen vesentlige merknader til de vurderinger og konklusjoner for andre miljø-/ eller brukerinteresser (jakt, friluftsliv mm.).

Avbøtende tiltak

Minstevassføring vil være det klart viktigste tiltaket for å ivareta miljøinteressene.

En minstevassføring vil være avgjørende for å bevare fossefallsstrekningen som et sentralt landskapselement i området. Det ansees som miljømessig riktig å pålegge høyere minstevassføring i sommerhalvåret enn vinterhalvåret. Dette vil også i en viss grad kunne sikre aktuelle hekkeplasser for *Fossekall*. Vi mener imidlertid at forslåtte minstevassføring er for lav til å sikre miljøinteressene tilfredsstillende og tilrår at denne økes til 10 % av middelvassføring i sommerhalvåret og 5 % i vinterhalvåret.

Fossekall er som nevnt en av de fugleartene som i sterkest grad blir negativt påvirket av småkraftutbygging. Fossekall er observert i området hekker med stor sannsynlighet på berørte strekninger. Noe av de negative konsekvensene for hekkeplasser foreslås kompensert med økt minstevassføring og oppsetting av kunstige reirplasser (hekkedasser)(jf. NOF rapport 3-07).

Jordkabel som nett-tilknytting bør pålegges både for å *unngå økt dødelighet av fugl* som følge av kollisjoner, og av hensyn til *landskapsbildet*.

Konklusjon

Omsøkte konsesjon vil kunne medføre *vesentlige negative miljøkonsekvenser*. Planene vil *ikke* berøre landbruk i nevneverdig grad.

En eventuell utbygging vil særlig berøre *viktige naturtyper* ved Loddoholman i Fjerdingselva, *hekkelokaliteter* for Fossekall og for rødlistearten *Strandsnipe*.

De mest alvorlige miljøkonsekvenser vil være bortfall av inngrepsfrie naturområder (INON-områder) på ca 5 km². *Bevaring av gjenværende INON-områder er et prioritert nasjonalt miljømål*, jf. St.meld. 21 (2004-05) "*Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand*"

Dersom det allikevel vurderes konsesjon i saken, mener Fylkesmannen at det er behov for følgende tiltak:

- Inntaksdammen legges ned på kotehøyde som sikrer at *Loddoholman* bevares med sine *verdifulle naturtyper* og som hekkeområde for rødlistearten *Strandsnipe*.
- *Minstevassføring sommer på min. 0,30 m³/s i Fjerdingselva og 0,07 m³/s i Steinåa.*
- *Minstevassføring vinter på min. 0,15 m³/s for Fjerdingselva og 0,03 m³/s i Steinåa.*
- Nett-tilknytting som *jordkabel*.
- Tilrettelegging av kunstige hekkel plasser for *Fossekall*.

Med hilsen

Anne Sundet Tangen (e.f.)
Ass. Miljøverndirektør

Øystein Lorentsen

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen underskrift

Kopi til:

Nord-Trøndelag fylkeskommune	Postboks 2560	7735	STEINKJER
Reindriftsforvaltningen N-Tr		7760	SNÅSA
Naturvernforbundet i N.-Tr.lag	pb 132	7702	STEINKJER
Grong kommune	Postboks 162	7871	Grong
Namdal Kraft AS		7892	TRONES